

кількість обмежень було запроваджено у сфері валютно-валютних операцій:
Найбільшу кількість обмежень було запроваджено у сфері валютно-валютних операцій:

- відносин.
- 1) банкам дозволялося здійснювати операції з купівлі однієї іноземної валюти за іншу іноземну валюту винятково при умові, що обидві валюти є валютами однієї групи за класифікатором іноземних валют та банківських металів;
 - 2) граничне відхилення між курсом купівлі та продажу готівкової іноземної валюти не повинно перевищувати 5,0 %;
 - 3) уповноваженим банкам дозволялося здійснювати власні операції з купівлі іноземної валюти за гривні в межах установлених лімітів відкритої валютної позиції банку за наявності зобов'язань у цій валюті, за якими настав строк;
 - 4) купівля, обмін іноземної валюти з метою дострокового виконання зобов'язань та проведення розрахунків з нерезидентами за імпорту продукції (робіт, послуг, прав інтелектуальної власності), який здійснюється без увезення із-за кордону цієї продукції на територію України або здійснення авансових платежів (крім оплати критичного імпорту) кваліфікувалися як порушення правил валютного регулювання і валютного контролю із застосуванням мір відповідальності;
 - 5) тимчасово встановлювалася нульова ставка резервування коштів за договорами про залучення банками коштів в іноземній валюті від нерезидентів на строк, що дорівнює або менший 183 календарних днів;
 - 6) з 01.11.2008 запроваджений механізм розрахунку відкритих балансових валютних позицій банку за кожною окремою валютою при операціях з купівлі-продажу іноземної валюти;
 - 7) встановлено, що банки можуть тримати іноземну валюту I групи класифікатора на рахунках "ностро" лише в банках країн, валюта яких належить до I групи класифікатора;
 - 8) операції в гривнях через кореспондентські рахунки "лоро" банків-нерезидентів повинні здійснювалися лише для обслуговування експортно-імпортних операцій.

Пізніше з метою недопущення спекуляцій на готівковому валютному ринку Національний банк України встановив граничну межу відхилення ринкового обмінного курсу від офіційного в діапазоні 1,5 %. Номінально дане положення виконувалося, але банками при продажі готівкової іноземної валюти стягувалася комісія в середньому 3-5 %, що де-факто підвищувало курс пропозиції на ті ж 3-5 %.

З 4 листопада 2008 року з метою посилення банківського контролю за операціями клієнтів з повернення за межі України іноземних інвестицій (доходів від них) був встановлений обов'язковий п'ятиденний строк розміщення коштів клієнтів, які призначалися

для купівлі іноземної валюти, на окремому аналітичному рахунку балансового рахунку банку.

Для подальшої мінімізації попиту на іноземну валюту 18.12.2008 постановою Правління Національного банку України "Про функціонування безготівкового валютного ринку України" № 435 було обмежене право банків здійснювати арбітражні операції з купівлі та продажу іноземної валюти.

О.С. Журавка, ДВНЗ "Українська академія банківської справи НБУ"

ВИДИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ, ЯКІ ФУНКЦІОНУЮТЬ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Страховики, які функціонують у певному економічному середовищі, утворюють страхову систему. Її головне завдання - надання страхових послуг. Страхові компанії класифікуються за організаційними формами, метою діяльності, формою власності, спеціалізацією.

Організаційною формою вважається тип підприємства за способом його утворення. В Законі України "Про страхування" зазначається, що страхові компанії можуть бути створені у формі акціонерних, повних, командитних товариств або товариств з додатковою відповідальністю з урахуванням особливостей Господарського кодексу України, при умові, якщо вони одержали в установленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності.

В Україні, як і в багатьох інших державах, основою страхової системи є компанії у вигляді акціонерних товариств. Слід зауважити, що український страховий ринок представлений переважно страховими компаніями у формі закритих акціонерних товариств - 70 % від загальної кількості, з них тільки 18 % - у формі відкритих акціонерних товариств.

Незначна кількість страхових компаній створені у формі товариств з додатковою відповідальністю (11 %). В Україні страховими компаніями можуть бути також фінансові установи, створені у формі повного та командитного товариства. За статистикою майже 1 % компаній створені у формі повних товариств і лише 3 компанії - у формі командитних товариств.

За формою власності страхові підприємства класифікуються на державні і колективні. Абсолютна більшість українських страхових компаній є колективними недержавними, хоча в деяких з них є державна частка у вигляді внеску в статутний фонд коштів державних підприємств чи організацій. Залишається державна частка в одній з найбільших

українських страхових компаній - національній страховій компанії "Оранта".

За спеціалізацією страхові компанії діляться на три групи. До першої належать ті, що здійснюють загальне (ризикове) страхування, до другої - ті, що страхують життя, до третьої - ті, що здійснюють тільки перестраховальні операції (професійні перестраховки). У 2008 р. ліцензії на загальне (ризикове) страхування мали 402 компанії, на страхування життя - 73 компанії, а перестрахованням професійно займалося лише одне товариство - Українська перестраховальна компанія в м. Львів.

За метою діяльності страхові компанії поділені на два види:

- 1) компанії, метою яких є отримання прибутку (комерційні);
- 2) компанії, метою яких є надання високоякісних послуг застрахованим (їх можна назвати некомерційними).

Другий вид страховиків має назву товариств взаємного страхування (ТВС). Особливістю цих товариств є те, що вони створюються у формі акціонерних товариств, де кожен учасник (член) також стає застрахованим. Сторонні особи (не учасники ТВС) не можуть в ньому страхуватися. У таких умовах прибутковість як мета діяльності зникає, а на перше місце виходить виплата високого страхового відшкодування. Ще одна особливість ТВС - відсутність регулярної сплати страхових платежів.

Товариства взаємного страхування є однією з перших форм організації страхових компаній, які досить поширені на сучасних страхових ринках в країнах Європи та Америки. У нас поки що ТВС немає, хоча спроби організувати їх були.

В Україні на ринку страхування продовжується диверсифікація компаній за відомчим принципом, тобто створення власних кептивних страхових компаній у галузях, відомствах, сферах виробництва. Засновниками кептивів виступають переважно банки, яких досить велика кількість.

Сучасний етап розвитку вітчизняного страхового ринку характеризується концентрацією капіталу й об'єднанням страховиків на основі спільних комерційних, фінансових та методологічних інтересів, з делегуванням окремих повноважень і централізованим регулюванням діяльності кожного учасника.

Одним з перспективних напрямків концентрації капіталів та об'єднання страховиків є створення страхових груп. Як свідчить аналіз вітчизняного страхового ринку, страхові групи тісно співпрацюють з певним банком і по суті є банківсько-страховими об'єднаннями.

Отже, при дослідженні видової класифікації страхових компаній України була виявлена нерівномірність представлення страховиків

за організаційно-правовими формами; непропорційність розвитку страхового ринку за видовою спеціалізацією - страховики працюють в основному у сфері ризикового страхування; занадто високий показник кептивності ринку.

О.С. Квачан, ДВНЗ "Українська академія банківської справи НБУ"

ОБЛАСНИЙ БЮДЖЕТ В СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВИХ ЗАХОДІВ ДЕРЖАВИ

Бюджети різних рівнів - це один з інструментів забезпечення виходу держави з економічної кризи. Цілеспрямована політика у сфері планування та використання коштів державного і місцевих бюджетів повинна сприяти зменшенню диспропорцій у територіальній структурі економіки, використанню переваг природно-ресурсного та науково-виробничого потенціалу регіонів. Розширення фінансової бази місцевих органів влади, одним з джерел якої є місцевий бюджет, для забезпечення функції регіонального соціально-економічного розвитку сприятиме виходу економіки держави з кризи.

Протягом останніх років зберігається загальна тенденція централізації бюджетних ресурсів. У структурі доходів зведеного бюджету частка місцевих бюджетів зменшилася з 31,4 % у 2002 р. до 26,5 % у 2007 р. Частка доходів місцевих бюджетів Сумської області складає приблизно 4,11% від загальних доходів місцевих бюджетів України. Вона поступово зростає - з 3,18 % у 2004 р. до 4,11 % у 2008 р. Найвагомішими статтями доходів у 2008 р. були офіційні трансферти - 75 % та податкові надходження - 23 %. Отже, зниження питомої ваги власних та закріплених доходів (податкові надходження) показує, що регіон не має самостійності щодо розподілу власних коштів та розширення податкової бази. Частка видатків місцевого бюджету регіону у загальних видатках місцевих бюджетів України поступово знижується - з 2,41 % у 2004 р. до 2,26 % у 2008 р. Регіон хоч і низькими темпами, але втрачає свою самостійність при розподілі власних коштів.

Аналіз видаткової частини бюджету Сумщини свідчить про те, що у видатках області найбільшу питому вагу має фінансування соціально-культурних заходів: кошти, що передаються до бюджетів інших рівнів та мають соціальну спрямованість - близько 50 %; фінансування галузей освіти, охорони здоров'я, культури і мистецтва, засобів масової інформації, фізичної культури і спорту, соціальний захист та соціальне забезпечення - 37 %; фінансування видатків, що спрямовані на розбудову соціальної інфраструктури, та таких, що мають характер капітальних, - лише 9 %. Незначна динаміка до зростання простежується, починаючи з 2006 р. Приблизно 4 % бюджетних коштів спрямовуються